

Sygn. akt I C 2494/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 maja 2024 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący : SSO Marta Woźniak

Protokolant: Paweł Urbański

po rozpoznaniu w dniu 16 kwietnia 2024 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa **C. O. i J. O.**

przeciwko **(...) S.A. z siedzibą w W.**

o ustalenie i zapłatę wraz z roszczeniem ewentualnym

- ustala, iż umowa o kredyt hipoteczny z dnia 21 kwietnia 2008r. nr (...) zawarta pomiędzy powodami J. O. i C. O. (wówczas R.) a (...) Bankiem S.A. z siedzibą w W., którego następcą prawnym jest pozwany (...) S.A. z siedzibą w W. jest nieważna,
- zasądza od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów J. O. i C. O. łącznie kwotę 81.931,84zł (osiemdziesiąt jeden tysięcy dziewięćset trzydzieści jeden złotych i 84/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 11 stycznia 2022r. do dnia zapłaty,
- zasądza od strony pozwanej (...) S.A. z siedzibą w W. na rzecz powodów J. O. i C. O. łącznie kwotę 36.669,03 CHF (trzydzieści sześć tysięcy sześćset sześćdziesiąt dziewięć franków szwajcarskich i 03/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi :
 - od kwoty 26.135,88 CHF od dnia 11 stycznia 2022r. do dnia zapłaty,
 - od kwoty 8.367,35 CHF od dnia 09.03.2022r do dnia zapłaty,
 - od kwoty 2.165,80 CHF od dnia 15.02.2023r. do dnia zapłaty
- oddala powództwo o zapłatę w pozostałym zakresie,
- zasądza od strony pozwanej na rzecz powodów kwotę 11.917,00 zł (jedenaście tysięcy dziewięćset siedemnaście złotych i 00/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty - tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Sygn. akt I C 2494/20

UZASADNIENIE

wyroku Sądu Okręgowego w Krakowie

z dnia 16 maja 2024 r.

Powodowie C. O. i J. O. w ostatecznie sprecyzowanym piśmie z dnia 12 sierpnia 2022r. pozwie skierowanym przeciwko stronie pozwanej (...) S.A w W. wnieśli o:

1. Stwierdzenie nieważności umowy o kredyt hipoteczny z dnia 21 kwietnia 2008r. nr (...) zawartej między powodami a pozwaną,
2. Zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów kwoty 81.931,84 zł oraz kwoty 34.503,23 CHF i 2.165,80 CHF wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia 17 lutego 2020r. do dnia zapłaty w przypadku uznania umowy za nieważną,

Ewentualnie wnieśli o:

3. Ustalenie, że powodowie nie są związani następującymi postanowieniami umownymi: § 11 ust. 4, § 7 ust. 1, § 13 ust. 6,
4. Zasądzenie od strony pozwanej na rzecz powodów kwoty 34.503,23 CHF wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia 17 lutego 2020r. do dnia zapłaty w przypadku uznania, że ww. postanowienia umowy nie wiążą powodów,

W uzasadnieniu pozwu powodowie wskazali, że zawarli z pozwaną (działającą wtedy pod nazwą (...) Bank S.A.) umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych waloryzowany kursem (...). Powodowie zarzucili, że umowa jest nieważna ze względu na fakt, iż postanowienia dotyczące waloryzacji naruszają przepisy prawa, w tym art. 69 ustawy prawo bankowe, zasadę swobody umów (art. 58 k.c. w zw. z art. 353¹ k.c.). W ocenie powodów umowę kredytu należy uznać za nieważną jako naruszającą przepisy prawa ponieważ klauzule indeksacyjne opierają się na uprawnieniu banku do jednostronnego określenia wysokości świadczenia kredytobiorców na podstawie kursów walut dowolnie ustalanych przez bank. Powodowie zarzucili również naruszenie zasad współżycia społecznego z uwagi na dowolność banku w kształtowaniu wysokości ich świadczenia i wykorzystanie silniejszej pozycji pozwanej jako przedsiębiorcy. Zdaniem powodów postanowienia dotyczące m.in. indeksacji są abuzywne. Powodowie podnieśli, że postanowienia dotyczące indeksacji zawarte w umowie nie były z nimi indywidualnie negocjowane i zostały zamieszczone we wzorcu umownym. Zdaniem powodów postanowienia dotyczące indeksacji zostały sformułowane niejednoznacznie ponieważ kursy walut są ustalane przez pozwaną w sposób całkowicie dowolny. Powodowie zarzucili także, że sposób kształtowania przez umowę praw i obowiązków stron był sprzeczny z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco naruszał interesy powodów jako konsumentów ponieważ bank zagwarantował sobie prawo do jednostronnego kształtowania treści stosunku prawnego bez wskazania jakichkolwiek obiektywnych wytycznych w zakresie kształtowania kursów wymiany walut. W zakresie ryzyka walutowego sprzeczny z dobrymi obyczajami był brak poinformowania powodów przez bank o ryzyku walutowym i możliwych wahaniami kursu (...). Zdaniem powodów umowa jest nieważna i w związku z tym domagają się oni zwrotu świadczenia nienależnego. Powodowie domagają się zasądzenie od strony pozwanej kwoty 81.931,84 zł oraz kwoty 36.669,03 CHF za okres od 4 czerwca 2008r. do 8 sierpnia 2022r.

Strona pozwana (...) S.A. z siedzibą w W. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości. Pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia co do świadczeń spełnianych przed dniem 10 kwietnia 2010r. ze względu na upływ 10 letniego terminu przedawnienia. Pozwana wskazała, że powodowie nie posiadają interesu prawnego w ustaleniu nieważności umowy ponieważ przysługuje im dalej idące roszczenie o zapłatę. Pozwana zaprzeczyła jakoby umowa była sprzeczna z prawem, naturą stosunku prawnego kredytu bądź zawierała postanowienia abuzywne. Zdaniem pozwanej umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej mieści się też w ramach natury stosunku zobowiązaniowego (art. 353¹ k.c.) bowiem przepisy dopuszczają możliwość zawierania umów kredytu indeksowanych do waluty obcej, a konstrukcja takiej umowy mieści się w ogólnej konstrukcji kredytu bankowego i stanowi jeden z wariantów umowy kredytu. Zdaniem pozwanej umowa zawarta przez strony zawierała wszystkie wymagane prawem elementy. Strona pozwana podniosła, że roszczenie powodów jest niezasadne ponieważ umowa nie zawiera postanowień abuzywnych, który miałyby prowadzić do jej nieważności. Odnosząc się do kwestii abuzywności pozwana podniosła, że powodowie mieli wpływ na rodzaj i treść zawieranej umowy ponieważ sami

wybrali umowę kredytu z mechanizmem waloryzacji walutą (...). Zdaniem pozwanej powodowie dobrowolnie wybrali kredyt indeksowany do waluty obcej. Powodowie nie wykazali również, aby rażąco zostały naruszone ich interesy oraz dobre obyczaje skoro zawarcie ww. umowy wynikało z ich własnej decyzji, podjętej przy pełnej świadomości ryzyka związanego z kredytem waloryzowanym do waluty obcej. W kwestii tabel kursowych pozwana zaznaczyła też, że zastosowane przez nią w tabelach kursy walut obcych były kursami zbliżonymi do tych obowiązujących na rynku międzybankowym, a powodowie nie wykazali aby pozwana dowolnie ustalała kurs (...). Ponadto powodowie biorąc kredyt indeksowany skorzystali ze znacznie niższego oprocentowania niż przy kredycie złotowym. Pozwana zaznaczyła także, że od 1 lipca 2009r. powodowie mogli spłacać kredyt bezpośrednio w walucie (...). Pozwana zaprzeczyła twierdzeniom powodów dotyczącym abuzowości jakichkolwiek postanowień umownych, wskazując jednocześnie, iż nawet w przypadku wyeliminowania tych przepisów z umowy, umowa w dalszym ciągu powinna być uznawana za ważną, a w miejsce bezskutecznych postanowień można zastosować średni kurs NBP (art. 65 § 1 k.c. lub 69 ust. 3 prawa bankowego). Ponadto powodom nie przysługuje zwrot nienależnego świadczenia ponieważ spełniając świadczenie nie zastrzegli zwrotu, ani nie działali w warunkach przymusu (art. 411 § 1 k.c.).

Sąd ustalił następujący stan faktyczny.

W dniu 31 marca 2008r. powodowie złożyli wniosek o udzielenie kredytu hipotecznego (...) z przeznaczeniem na zakup lokalu mieszkalnego w wysokości 215.000 zł, waloryzowanego do waluty (...), z okresem spłaty wynoszącym 360 miesięcy, spłacanego w równych ratach kapitałowo-odsetkowych do dnia 4-tego każdego miesiąca. Powodowie we wniosku zaznaczyli opcję zabezpieczenia kredytu poprzez ustanowienie hipoteki na kredytowanej nieruchomości przy ul. (...) w K..

Dowód: wniosek o udzielenie kredytu z dnia 31.03.2008r., k. 170-174,

W dniu 21 kwietnia 2008r. powodowie zawarli z pozwaną (ówcześnie działającą pod nazwą (...) Bank S.A.) umowę nr (...) o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych (...) waloryzowaną kursem (...). W umowie kredytu zawarto następujące postanowienia:

- cel kredytu: finansowanie m.in. zakupu na rynku wtórnym prawa własności do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w K. przy ul. (...) (§ 1 ust. 1 umowy),
- kwota kredytu: 215.000 zł (§ 1 ust. 2 umowy).
- waluta waloryzacji kredytu: (...) (§ 1 ust. 3 umowy),
- kwota kredytu wyrażona w walucie waloryzacji na koniec 8 kwietnia 2008r. wg kursu kupna waluty z tabeli banku wynosi 101.067,08 CHF, jednak kwota ta ma charakter informacyjny ponieważ faktyczna wartość kredytu w dniu uruchomienia kredytu mogła być różna od podanej w niniejszym punkcie (§ 1 pkt. 3A umowy).
- okres kredytowania: 360 miesięcy (§ 1 ust. 4 umowy),
- wariant spłaty kredytu: równe raty kapitałowo – odsetkowe, termin spłaty kredytu: 4 dzień każdego miesiąca (§ 1 ust. 5-6 umowy).
- prowizja z tytułu ubezpieczenia kredytu w (...) S.A. wynosiła 0,20 % kwoty kredytu, tj. 430 zł (§ 1 pkt. 7A umowy).
- na dzień wydania decyzji kredytowej oprocentowanie kredytu wynosiło 3,89 % w stosunku rocznym zaś marża banku wynosiła 1,00 %. W okresie ubezpieczenia spłaty kredytu oprocentowanie kredytu ulegało podwyższeniu o 1,00 p.p. i wynosić miało 4,89 %. Po zakończeniu okresu ubezpieczenia obniżenie oprocentowania kredytu o 1,00 p.p. nastąpić miało od daty spłaty najbliższej raty (§ 1 ust. 8 umowy),
- prawne zabezpieczenie umowy kredytu: hipoteka kaucyjna do kwoty 322.500 zł ustanowioną na nieruchomości przy ul. (...) m3 w K. (§ 3 ust. 1 umowy),

- zabezpieczenie kredytu na okres przejściowy do czasu przedłożenia do banku odpisu księgi wieczystej nieruchomości potwierdzającej prawomocny wpis hipoteki- ubezpieczenie spłaty kredytu (§ 3 ust. 6 umowy).

- bank udziela kredytobiorcy na jego wniosek Kredytu hipotecznego przeznaczonego na cel określony w § 1 ust. 1 zwanego dalej Kredytem, w kwocie określonej w § 1 ust. 2, waloryzowanego kursem kupna waluty (...) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. Kwota Kredytu wyrażona w (...) walucie jest określona na podstawie kursu kupna waluty (...) wg tabeli kursowej (...) Banku S.A. z dnia i godziny uruchomienia Kredytu (§ 7 umowy),

- kredyt oprocentowany został wg zmiennej stopy procentowej, której stopa w dniu wydania decyzji kredytowej ustalona została jako stawka bazowa LIBOR 3M z dnia 28 marca 2008r. powiększona o stałą w całym okresie kredytowania marżę banku w wysokości 1,00 % (§ 10 ust. 1 i 2 umowy),

- kredytobiorca zobowiązał się do spłaty kredytu w miesięcznych ratach kapitałowo-odsetkowych w terminach i kwotach zawartych w harmonogramie spłat, który sporządzony jest w walucie (...) (§ 11 ust. 1 i 2 umowy),

- raty kapitałowo-odsetkowe spłacane są w złotych po uprzednim ich przeliczeniu wg kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Bank S.A. obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. (§ 11 ust. 4 umowy),

- bank był uprawniony do wypowiedzenia umowy w przypadku naruszenia przez kredytobiorcę warunków umowy, w szczególności w przypadku niedokonania w terminie spłaty raty kapitałowo- odsetkowej lub części raty kapitałowo-odsetkowej (§ 15 ust. 1 pkt 1 umowy).

- w § 29 umowy znajduje się następujące oświadczenie powodów: „Kredytobiorca oświadcza, że został dokładnie zapoznany z warunkami udzielania kredytu złotowego waloryzowanego kursem waluty obcej, w tym w zakresie zasad dotyczących spłaty kredytu i w pełni je akceptuje. Kredytobiorca jest świadomy, że z kredytem waloryzowanym związane jest ryzyko kursowe, a jego konsekwencje wynikające niekorzystnych wahań kursu złotego wobec walut obcych mogą mieć wpływ na wzrost kosztów obsługi Kredytu”. Ponadto kredytobiorca złożył oświadczenie, że został dokładnie zapoznany z kryteriami zmiany stóp procentowych oraz zasadami modyfikacji oprocentowania kredytu i w pełni je akceptuje.

Dowód: umowa nr (...) z dnia 21.04.2008r., k. 26-30,

Strona pozwana wypłaciła powodowi kwotę kredytu w sposób opisany w umowie.

Okoliczność niesporna

W dniu 13 grudnia 2012r. powodowie zawarli z pozwaną aneks do umowy kredytu, na podstawie którego strona pozwana zapewniła powodowi możliwość dokonywania zmian waluty spłaty kredytu hipotecznego waloryzowanego kursem (...) ze złotych polskich na walutę waloryzacji oraz z waluty waloryzacji na złote polskie w okresie obowiązywania umowy. Każdorazowa zmiana waluty spłaty miała być dokonywana na podstawie dyspozycji zmiany waluty spłaty złożonej przez kredytobiorcę za pośrednictwem linii, placówki Banku oraz systemu transakcyjnego dostępnego na stronie internetowej banku. Dyspozycja zmiany waluty spłaty mogła dotyczyć jedynie rat wymagalnych po dniu zawarcia niniejszego aneksu.

Dowód: aneks z dnia 13.12.2012r. do umowy kredytu nr (...), k. 31-32,

Powodowie w okresie od 4 czerwca 2008r. do 8 sierpnia 2022r. uiszcili stronie pozwanej kwotę 81.931,84 zł i kwotę 36.669,03 CHF tytułem zapłaty rat kredytu, ubezpieczeń i prowizji.

Dowód: zaświadczenie z dnia 4.11.2019r., k. 34-41, lista operacji, k. 417-424, lista operacji, k. 454, zaświadczenie z dnia 4.11.2019r., k. 497-504,

Powodowie zdecydowali się na kredyt indeksowany do waluty (...) z uwagi na niską ratę. Była to ich pierwsza umowa kredytu hipotecznego, kredyt wzięli na zakup na rynku wtórnym lokalu mieszkalnego nr (...) przy ulicy (...) w K.. Powodów nie informowano o tym, że ponoszą nieograniczone ryzyko walutowe, nie przedstawiano im symulacji wzrostu raty kredyt na skutek wzrostu kursu (...). Umowa nie była negocjowana między stronami. Powodowie dostali gotowy wzorzec umowy do podpisania i nie mieli możliwości negocjowania treści postanowień umowy kredytu. Umowa nie była dla powodów do końca zrozumiała, a bank nie wytłumaczył powodom postanowień zawartych w tej umowie.

Powodowie spłacają raty kredytu wspólnie z ich majątku małżeńskiego. Powodowie początkowo spłacali kredyt wyłącznie w walucie PLN. W 2012r. podpisując aneks skorzystali z możliwości spłaty kredytu bezpośrednio w walucie (...).

Sąd pouczył powodów o konsekwencjach prawnych i skutkach ustalenia, że umowa jest nieważna. Powodowie oświadczyli, że zrozumieli treść pouczenia Sądu i domagają się ustalenia nieważności umowy.

Dowód: zeznania powoda- protokół z dnia 11.01.2022r., k. 409-411, zeznania powódki- protokół z dnia 11.01.2022r., k. 409-411,

Pismem z dnia 30 stycznia 2020r. powodowie złożyli pozwanej reklamację dotyczącą umowy kredytu. Powodowie powołali się na nieważność umowy kredytu domagając się zwrotu świadczenia nienależnego. Strona pozwana odmówiła zapłaty żądanej przez powodów kwoty wskazując, że umowa kredytu jest ważna i nadal wiąże strony.

Dowód: reklamacja i wezwanie do zapłaty z dnia 30.01.2020r., k. 68-69, pismo pozwanej z dnia 13.03.2020r., k. 70-71,

W dniu 22 listopada 2013 roku dokonano wpisu do rejestru KRS, na podstawie którego (...) Bank S.A. zmienił nazwę na (...) S.A.

Fakt bezsporny

Powód od 2005r. prowadzi działalność gospodarczą. Jako adres działalności jest wskazana: ul. (...) w K.. Natomiast miejscem wykonywania przez niego działalności gospodarczej jest obszar całego kraju.

Dowód: zaświadczenie o dokonaniu wpisu do ewidencji działalności gospodarczej powoda, k. 176,

Poza okolicznościami, które zostały przez strony przyznane (art. 229 k.p.c.) lub też taką ocenę uzasadniał przebieg całego postępowania (art. 230 k.p.c.), istotne dla sprawy fakty Sąd ustalił w oparciu o dokumenty przedłożone do akt sprawy, których autentyczność nie budziła wątpliwości Sądu i nie była skutecznie zakwestionowana przez żadną ze stron.

Ustalając okoliczności zawarcia umowy, Sąd oparł się na dowodzie z przesłuchania powodów. Sąd uznał, że brak jest podstaw do kwestionowania wiarygodności zeznań powodów. Na podstawie ich zeznań Sąd ustalił okoliczności zawarcia umowy kredytu, jak również treść informacji przekazanych powodom przez przedstawiciela banku. Oczywiście Sąd uwzględnił okoliczność podpisania przez powodów umowy, w której zawarto oświadczenie dotyczącego poinformowania powodów o ryzyku walutowym i w tym kontekście też ocenia wiarygodność ich zeznań. Należy wskazać, że powodowie niewątpliwie mieli świadomość tego, że kursy waluty ulegają zmianie i w związku z tym zmianie ulega wysokość zobowiązania. Jest to tak obecnie jak i była w czasie podpisywania umowy kredytu - wiedza powszechna. Dlatego też Sąd potraktował podpisane przez powodów oświadczenia o ryzyku walutowym jako potwierdzenie przez powodów ich ograniczonej wiedzy na temat zmienności kursu (...). W związku z powyższym podpisane przez nich oświadczenie, nie koliduje z zeznaniami powodów i ustaleniami Sądu.

Sąd pominął dowód z opinii biegłego, gdyż dowód ten wobec uwzględnienia przez Sąd roszczenia głównego powodów i przyjęcia nieważności umowy kredytu okazał się nieistotny dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy (art. 235² § 1 pkt 2 k.p.c.)

Sąd pominął również dowód z zeznań świadka M. D. ponieważ w ocenie Sądu zeznania te są nieistotne do rozstrzygnięcia niniejszej sprawy i zmierzają do przedłużenia postępowania (art. 235² § 1 pkt 2, 3 i 5 k.p.c.).

Sąd zważył co następuje.

Powództwo zasługiwało na uwzględnienie w przeważającej części.

Należy podnieść, że zawarta przez strony umowa kredytu zawiera niedozwolone postanowienia umowne kształtujące mechanizm indeksacji świadczeń stron z tytułu umowy według miernika, jakim są kursy waluty obcej – (...). W związku z tym, że umowa kredytu nie może istnieć bez tych postanowień, należy ją uznać za nieważną, a wszelkie świadczenia, jakie powodowie spełnili na rzecz pozwanego Banku tytułem jej wykonania, powinny im zostać zwrócone jako świadczenia nienależne.

1. Interes prawny w dochodzeniu roszczenia o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego umowy kredytu.

W doktrynie prawa cywilnego wskazuje się, że interes prawny w dochodzeniu roszczenia o ustalenie z art. 189 k.p.c. przysługuje co od zasady jedynie wtedy, gdy powód nie może uzyskać ochrony w drodze dalej idącego roszczenia (np. o zapłatę). Jednocześnie pojawiają się jednak poglądy, że samo istnienie możliwości wytoczenia powództwa o świadczenie nie w każdej sytuacji świadczyć będzie o braku interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Brak interesu prawnego wystąpi jedynie wówczas gdy wyrok zasądający świadczenie zapewni pełną (adekwatna do sytuacji prawnej powoda) ochronę prawną jego uzasadnionych interesów. W przypadku gdy sporem o świadczenie nie będą mogły (ze swej natury) być objęte wszystkie uprawnienia istotne z perspektywy ochrony sfery prawnej powoda (wyrok nie będzie wyczerpywał wszystkich płaszczyzn istniejącego sporu objętego stosunkiem prawnym, którego dotyczy żądanie ustalenia), przyjęć należy, że powód ma interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. Teza ta będzie aktualna zwłaszcza w tych sytuacjach, w których żądaniem ustalenia objęte jest twierdzenie o nieistnieniu stosunku prawnego. W przypadku zwłaszcza gdy konsekwencje ustalenia nieistnienia stosunku prawnego nie ograniczają się do aktualizacji obowiązku świadczenia przez pozwanego, lecz dotyczą także innych aspektów sfery prawnej powoda (np. wpływają na określenie treści praw i obowiązków powoda jako dłużnika pozwanego), sama możliwość wytoczenia powództwa o świadczenie może nie wyczerpywać interesu prawnego w żądaniu ustalenia. Będzie tak zwłaszcza gdy to pozwany rości sobie według treści stosunku prawnego objętego powództwem z art. 189 k.p.c. określone prawo do świadczenia ze strony powodów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 lipca 2021 r., sygn. akt I ACa 646/20, LEX nr 3164510).

Dokonując oceny sytuacji powodów według treści zapisów umowy kredytu i twierdzeń pozwanej należy uznać, że powodowie nie wywiązali się w całości z obowiązku spłaty kwoty kredytu wraz z należnymi odsetkami, nadal spłacają kredyt. Nie można więc wykluczyć, że nawet po zasądzeniu od strony pozwanej na rzecz powodów zwrotu wszystkich kwot, które powodowie świadczyli z tytułu umowy kredytu, strona pozwana nadal będzie uważała powodów za swojego dłużnika i żądała od nich spłaty kolejnych rat, powołując się na to, że wyrok zasądający świadczenie nie wiąże jej w zakresie znajdujących się w uzasadnieniu wyroku rozważań co do stwierdzenia nieważności umowy. W doktrynie i orzecznictwie prawa cywilnego nadal istnieją bowiem wątpliwości co do zakresu związania motywami uzasadnienia wyroku. Nadto istnieją inne skutki zawartej między stronami umowy kredytu, których nie da się usunąć w drodze powództwa o świadczenie - np. hipoteka ustanowiona na nieruchomości powodów na zabezpieczenie roszczeń Banku z tytułu umowy kredytu, której wykreślenie bez zgody Banku będzie możliwe dopiero po uzyskaniu wyroku ustalającego nieważność umowy bądź spłaceniu przez powodów w całości zobowiązania z tytułu umowy. Sam fakt, że w przypadku uznania umowy kredytu za nieważną powodom przysługują dalej idące roszczenia o świadczenie nie przesądza więc jeszcze o braku interesu prawnego w żądaniu ustalenia nieważności umowy. W ocenie Sądu tylko

rozpoznanie roszczenia powodów o ustalenie, że umowa kredytu jest nieważna, ostatecznie zakończy spór między stronami, zapewni im pełną ochronę ich prawnie chronionych interesów i pozwoli na uniknięcie dalszych sporów w przyszłości, o czym orzeczono w pkt 1 wyroku .

2. Zarzut nieważności umowy z uwagi na jej sprzeczność z art. 69 ustawy prawo bankowe oraz zasadą swobody umów - art. 353¹ k.c.

Zgodnie z art. 58 § 1 k.c., czynność prawna sprzeczna z ustawą albo mająca na celu obejście ustawy jest nieważna, chyba że właściwy przepis przewiduje inny skutek, w szczególności ten, iż na miejsce nieważnych postanowień czynności prawnej wchodzi odpowiednie przepisy ustawy.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy Prawo bankowe przez umowę kredytu bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu.

Umowa kredytu zawarta przez strony stanowiła specyficzny podtyp umowy kredytu – umowę kredytu indeksowanego do waluty obcej, w tym wypadku – franka szwajcarskiego. Kwota kredytu została wskazana w umowie jako kwota w walucie złoty polski. Indeksacja kredytu do waluty obcej polegała na tym, że:

kwota kredytu wypłacona powodom w walucie złoty polski podlegała przeliczeniu na kwotę w walucie (...) według kursu waluty (...) wskazanego w umowie;

wysokość rat kredytu wyrażona była w walucie (...);

oprocentowanie kredytu wyliczane było od salda kredytu wyrażonego w walucie (...) w oparciu o stawkę rynku pieniężnego LIBOR 3M ((...)),

powodowie mieli spłacać raty kredytu w walucie PLN po uprzednim przeliczeniu według określonego w umowie kursu waluty (...).

W ocenie Sądu umowa kredytu zawarta przez strony zawierała wszystkie konieczne elementy określone w art. 69 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe. Kwota kredytu została wyraźnie oznaczona w § 1 ust. 2 umowy i nie różniła się ona od kwoty rzeczywiście wypłaconej powodom. Natomiast to, że kwota w złotych polskich, którą powodowie musieli zwrócić do Banku tytułem spłaty rat kapitałowych jest wyższa od kwoty faktycznie wypłaconego im kredytu wynika z zastosowanego w umowie mechanizmu waloryzacji kwoty kredytu do waluty (...). Zastosowanie takiego mechanizmu w dacie zawierania umowy było możliwe na gruncie zasady swobody umów wyrażonej w art. 353¹ k.c. i zastosowania instytucji umownej waloryzacji z art. 358¹ § 2 k.c., zgodnie z którym strony mogą zastrzec w umowie, że wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości.

Podkreślenia wymaga przy tym, że ustawodawca już po zawarciu przez strony spornej umowy kredytu wprowadził do ustawy Prawo bankowe przepisy odnoszące się do kredytów indeksowanych do waluty obcej i kredytów denominowanych w walucie obcej. Ustawą z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, która weszła w życie w dniu 26 sierpnia 2011 r., do art. 69 ustawy dodano:

ust. 2 pkt. 4a, zgodnie z którym umowa o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska powinna określać w szczególności szczegółowe zasady określania sposobów i terminów ustalania kursu wymiany walut, na podstawie którego w szczególności wyliczana jest kwota kredytu, jego transz i rat kapitałowo-odsetkowych oraz zasad przeliczania na walutę wypłaty albo spłaty kredytu;

ust. 3, zgodnie z którym w przypadku umowy o kredyt denominowany lub indeksowany do waluty innej niż waluta polska, kredytobiorca może dokonywać spłaty rat kapitałowo-odsetkowych oraz dokonać przedterminowej spłaty pełnej lub częściowej kwoty kredytu bezpośrednio w tej walucie; w tym przypadku w umowie o kredyt określa się także zasady otwarcia i prowadzenia rachunku służącego do gromadzenia środków przeznaczonych na spłatę kredytu oraz zasady dokonywania spłaty za pośrednictwem tego rachunku.

Powołując się na założenie racjonalności ustawodawcy należy stwierdzić, że nie wprowadzałby on do porządku prawnego zasad regulujących warunku umów, które ze względu na swoją konstrukcję byłyby nieważne z mocy samego prawa. Nadto pogląd o dopuszczalności umowy kredytu indeksowanego przed omówioną powyżej nowelizacją ustawy Prawo bankowe należy uznać za ugruntowany w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, LEX nr 2626330 i powołane tam wcześniejsze orzecznictwo). Konstrukcja umowy kredytu indeksowanego do waluty (...) zawartej przez strony niniejszego postępowania jest zaś w swojej istocie zbieżna z konstrukcją określoną w powyższych przepisach.

Podsumowując zdaniem Sądu umowa kredytu indeksowanego do waluty obcej zawarta między stronami spełnia wymagania art. 69 ustawy – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia). Określone były strony umowy, kwota i waluta kredytu (podana w złotych), cel, na jaki został udzielony, zasady i termin jego spłaty, wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marża i zmiennej stopy bazowej). Prawdopodobnie tej nie zmienia postanowienie, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej, gdyż od początku znana była kwota kredytu w złotych. Z art. 353¹ k.c. wynika, że strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego. Sam mechanizm indeksacji, a także związana z nim zasada oprocentowania, nie jest sprzeczna z naturą stosunku. Gdyby tak było, kredyty indeksowane nie zostałyby wskazane w przepisach jako jeden z rodzajów umów kredytowych.

3. Zarzut nieważności umowy z uwagi na zastosowanie w niej niedozwolonych klauzul umownych – art. 385¹ k.c.

Zgodnie z art. 385¹ § 1 k.c., postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne); nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (art. 385¹ § 2 k.c.). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹ § 3 k.c.). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (art. 385¹ § 4 k.c.). Oceny zgodności postanowienia umowy z dobrymi obyczajami dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy, biorąc pod uwagę jej treść, okoliczności zawarcia oraz uwzględniając umowy pozostające w związku z umową obejmującą postanowienie będące przedmiotem oceny (art. 385² k.c.). Przytoczone przepisy zostały wprowadzone do Kodeksu cywilnego jako implementacja Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich.

Powodowie dopatrują się abuzywności kwestionowanych postanowień umowy w odniesieniu do dwóch aspektów – po pierwsze z uwagi na to, że kursy waluty (...), po których przeliczane były zobowiązania z tytułu umowy, mogły być ustalane przez Bank w sposób arbitralny i według nieznanych powodom kryteriów, po drugie z uwagi na niedoinformowanie powodów o ryzyku kursowym i nierównomierne obciążenia strony umowy tym ryzykiem.

Aby ocenić czy kwestionowane przez powodów postanowienia umowy są postanowieniami niedozwolonymi należy w pierwszej kolejności ustalić, czy powodom przysługiwał status konsumentów. Jak wskazuje art. 22¹ k.c., za

konsumenta uważa się osobę fizyczną dokonującą z przedsiębiorcą czynności prawnej niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową. Powodowie zawarli umowę kredytu jako osoby prywatne, w celu zakupu lokalu mieszkalnego. Kredyt został więc zaciągnięty przez powodów na zaspokojenie ich podstawowych potrzeb życiowych. W odniesieniu do spornej umowy powodowie bez wątplenia posiadali status konsumenta.

Następnie należy rozważyć, czy kwestionowane postanowienia umowy nie zostały indywidualnie uzgodnione między stronami. Sam fakt, że powodowie mogli poznać treść postanowień umowy przed jej zawarciem nie przesądza o ich indywidualnym uzgodnieniu. Kluczowe znaczenie ma zaś to, że kwestionowane postanowienia umowy zostały przejęte ze stosowanego u strony pozwanej wzoru. Co więcej, z zeznań powodów nie wynika, aby mogli oni negocjować postanowienia umowy dotyczące mechanizmu indeksacji kredytu do waluty obcej i sposobu przeliczania rat. Z artykułu 3 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich wynika, że warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść, zwłaszcza jeśli zostały przedstawione konsumentowi w formie uprzednio sformułowanej umowy standardowej. Z uwagi na powyższe należy uznać, że treść postanowień umowy została jednostronnie narzucona powodom przez Bank, a powodowie nie mieli na nią żadnego realnego wpływu. Nie sposób więc przyjąć, że postanowienia umowy zostały indywidualnie uzgodnione między stronami.

Następnie należy ustalić, czy kwestionowane zapisy umowy dotyczą głównych świadczeń stron. W przeszłości, kwestia ta budziła rozbieżności w orzecznictwie. Obecnie, za dominujące należy uznać stanowisko, iż zarówno klauzula ryzyka walutowego jak i klauzule przeliczeniowe dotyczą głównych świadczeń stron umowy o kredyt indeksowany (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 04.04.2019r. sygn. akt III CSK 159/17, LEX nr 2642144, z dnia 11.12.2019r. sygn. akt V CSK 382/18 LEX nr 2771344).

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, wprost wskazał, że klauzula indeksacyjna w umowie kredytu określa wysokość głównego świadczenia kredytobiorcy.

Również w ocenie tut. Sądu kwestionowane przez powodów postanowienia określają główne świadczenia stron. Mechanizm waloryzacji świadczeń z umowy kredytu do waluty obcej wpływa na wysokość rat kredytu w złotych polskich spłacanych przez powodów. Po pierwsze, poprzez przeliczenie kwoty kredytu wypłaconej powodom w walucie złoty polski na walutę (...) po kursie wskazanym w umowie dochodzi do ustalenia salda kredytu w walucie (...), jakie ma zostać przez powodów spłacone, stanowiącego podstawę do ustalenia wysokości poszczególnych rat kapitałowych w walucie (...). Po drugie, poprzez przeliczanie kwoty poszczególnych rat wyrażonych w (...) na walutę złoty polski po kursie wskazanym w umowie dochodzi do ustalenia wysokości rat spłacanych ostatecznie przez powodów w walucie złoty polski. Nie można przy tym pominąć, że zastosowanie mechanizmu indeksacji kredytu do waluty obcej pozwala na ustalenie oprocentowania kredytu w odniesieniu do stawki referencyjnej adekwatnej do tej waluty – w przypadku przedmiotowej umowy stawką tą jest LIBOR 3M (...). Kwota odsetek jest przy tym określana w walucie (...). Mechanizm waloryzacji kredytu do waluty obcej kształtuje więc w sposób bezpośredni zasady, według których powodowie spełniają swoje podstawowe obowiązki wynikające z umowy kredytu – czyli obowiązek spłaty kredytu oraz obowiązek spłaty odsetek.

Następnie należało rozważyć, czy – skoro zakwestionowane postanowienia dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów.

Dalsze rozważania co do oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy na gruncie art. 385¹ k.c. Sąd przeprowadzi osobno co do co do klauzuli kursowej - rozumianej jako sposób ustalania kursu waluty obcej, po którym przeliczane są zobowiązania z tytułu umowy oraz co do klauzuli ryzyka walutowego (indeksacyjnej).

a. **Klauzula kursowa.**

Klauzula kursowa zawarta została w kwestionowanych przez powodów postanowieniach umowy kredytu. Przewidywała ona, że zobowiązania stron z tytułu umowy kredytu przeliczane będą według kursów waluty (...) określonych w Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku. Kwota kredytu lub jego transzy wypłacona powodom w złotych polskich miała być przeliczana na kwotę w walucie (...) zgodnie z kursem kupna (...) według Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku w dniu uruchomienia kredytu lub jego transzy (§ 1 ust. 3A i § 7 ust.1 umowy). Kwoty rat kredytu uiszczanych przez powodów w walucie złoty polski miały zaś być przeliczane na kwoty w walucie (...) z zastosowaniem kursu sprzedaży obowiązującego w dniu płatności raty zgodnie z Tabelą Kursów Walut Obcych Banku (§ 11 ust. 4 umowy kredytu) – kursu sprzedaży (...) z tabeli kursowej (...) Banku SA obowiązującego na dzień spłaty godz. 14:50.

W związku z tym, że kwestionowane przez powodów postanowienia umowne określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. Pojęcie „jednoznacznie” zastosowane w art. 385¹ § 1 k.c. należy interpretować w odniesieniu do treści art. 4 ust. 2 Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich. Zgodnie z powołanym wyżej przepisem, ocena nieuczciwego charakteru warunków nie dotyczy ani określenia głównego przedmiotu umowy, ani relacji ceny i wynagrodzenia do dostarczonych w zamian towarów lub usług, o ile warunki te zostały wyrażone prostym i zrozumiałym językiem. (...) w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oznacza więc „prostym i zrozumiałym językiem”.

W orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej zapadłym na gruncie Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich ugruntowany jest pogląd, że wymóg wyrażenia warunku umownego prostym i zrozumiałym językiem oznacza, że w wypadku umów kredytowych instytucje finansowe muszą zapewnić kredytobiorcom informacje wystarczające do podjęcia przez nich świadomych i rozważnych decyzji. W tym względzie wymóg ów oznacza, że warunek dotyczący ryzyka kursowego musi zostać zrozumiany przez konsumenta zarówno w aspekcie formalnym i gramatycznym, jak i w odniesieniu do jego konkretnego zakresu, tak aby właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o możliwości wzrostu lub spadku wartości waluty obcej, w której kredyt został zaciągnięty, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne takiego warunku dla swoich zobowiązań finansowych (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, O. Bank (...) i O. Faktoring K. Z. v. T. I. i E. K., (...) 2018, nr 9, poz. I-750; wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 20 września 2017 r., C-186/16, R. P. A. i in. v. (...) SA, LEX nr 2355193).

Żeby kredytobiorcy mogli ocenić wysokość kursów waluty (...) stosowanych do przeliczania zobowiązań z tytułu umowy oraz zakres wahań tych kursów, należałoby zawrzeć w umowie informacje, które wskazywałyby: jakie czynniki wpływają na kształtowanie się kursów sprzedaży i kupna waluty (...) w Tabeli Kursów Walut Obcych obowiązującej w Banku; gdzie znaleźć informacje o tych czynnikach; czy wysokość tych kursów jest w jakikolwiek sposób limitowana (czy kurs nie może wzrosnąć powyżej określonego poziomu lub spaść poniżej określonego poziomu) – chyba że informacje te wchodziłyby w zakres wiedzy powszechnej, którą posiadać powinien każdy przeciętny konsument.

Tymczasem w umowie kredytu nie ma żadnego postanowienia, które definiowałoby szczegółowo, czym jest Tabela Kursów Walut Obcych lub odnosiło się sposobu ustalania kursów sprzedaży i kupna (...) w Tabeli Kursów Walut Obcych; nadto takie informacje nie zostały przedstawione powodom przez pracowników Banku przed podpisaniem umowy kredytu. Skoro ani z samej umowy, ani z informacji przekazanych kredytobiorcom przed jej zawarciem nie wynikały żadne wytyczne, pozwalające na chociażby orientacyjne wyliczenie wysokości stosowanych w Banku kursów kupna i sprzedaży (...), postanowień umowy kredytu dotyczących klauzuli kursowej nie sposób uznać za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Przechodząc do oceny postanowień umowy kształtujących klauzulę kursową pod kątem sprzeczności z dobrymi obyczajami oraz rażącego naruszenia interesów konsumentów należy w pierwszej kolejności podkreślić, że kursy kupna i sprzedaży (...) określone w Tabeli wpływały bezpośrednio na wysokość obciążania finansowego powodów z tytułu umowy kredytu. Na podstawie kursu kupna (...) przeliczano bowiem wypłaconą powodom kwotę kredytu

na kwotę w walucie (...), która służyła następnie do określenia wysokości rat kapitałowych kredytu w walucie (...). Na podstawie kursu sprzedaży (...) przeliczano zaś spłacane przez powodów raty kredytu z waluty złoty polski na walutę (...). Kolejno należy zauważyć, że Tabela Kursów Walut Obcych była opracowywana przez Bank, który udzielił powodom kredytu. W braku określenia jakichkolwiek zasad, według których kształtowany miał być kurs kupna i sprzedaży (...) wskazany w Tabeli należy przyjąć, że kurs ten mógł być kształtowany w sposób dowolny. Bez znaczenia pozostaje tutaj fakt, że w rzeczywistości kursy walut w Tabeli Kursów Walut Obcych Banku były ustalane na podstawie notowań rynkowych. Postanowienia umowy kredytu dotyczące Tabeli były na tyle niejasne, że na ich podstawie Bank mógł określać zawierane w Tabeli kursy kupna i sprzedaży (...) bez żadnego odniesienia do obiektywnych kryteriów, kierując się wyłącznie własnym uznaniem. Jednocześnie konsumenci nie mogli w żaden sposób zweryfikować, czy kursy kupna i sprzedaży dla (...) są prawidłowe. W umowie nie określono przecież żadnych kryteriów, według których mogliby tą prawidłowość oceniać.

Takie ukształtowanie klauzuli kursowej z pewnością naruszało w sposób rażący interesy powodów jako konsumentów. Brak możliwości określenia potencjalnej wysokości kursów kupna i sprzedaży (...), od których zależała wysokość salda kredytu wyrażonego w (...) oraz wysokość rat kredytu wyrażonych w (...) i spłacanych w walucie złoty polski, nie pozwalał bowiem powodom na racjonalną ocenę ekonomicznego obciążenia związanego z umową kredytu oraz uniemożliwiał im weryfikację prawidłowości ustalanych przez Bank kursów kupna i sprzedaży (...), a tym samym prawidłowości rozmiaru nałożonych na nich obciążeń finansowych z tytułu umowy. Jednocześnie ukształtowanie zapisów umowy w taki sposób, że określenie zarówno kursów kupna i sprzedaży dla (...), jak i kryteriów, według których kursy te będą ustalane, zostało pozostawione w wyłącznej gestii Banku, tworzy szerokie pole do nadużyć Banku na szkodę konsumenta.

Należy zaznaczyć, że dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Sąd nie widzi żadnego racjonalnego i sprawiedliwego uzasadnienia dla pozostawienia decyzji o wysokości kursów kupna i sprzedaży (...) wyłącznie w rękach Banku, na podstawie nieokreślonych kryteriów, bez żadnych mechanizmów, które pozwalałyby na weryfikację wysokości tych kursów przez konsumenta. Kwestionowane zapisy umowy bez wątpienia należy więc uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami.

Zaznaczenia przy tym wymaga, że dla oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy pod kątem ich abuzywności nie ma znaczenia fakt, że w późniejszym czasie przewidziano możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji. Należy bowiem podnieść, że ocena, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 3851 § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy. (por: Uchwała Sądu Najwyższego 7 sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r. III CZP 29/17). W chwili zawarcia umowy istniał taki stan, że kredyt musiał być wypłacony w złotych (jednocześnie przewalutowany w oparciu o kurs ustalany przez bank). W świetle chwili na którą ocenia się abuzywność postanowień umowy, nie mają znaczenia zmiany dokonane po dacie zawarcia umowy kredytu. Sąd bada abuzywność na chwilę podpisania umowy, badając czy dane postanowienie jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i nieuczciwe – w tym znaczeniu, że umożliwia potencjalne pokrzywdzenie konsumenta, a nie czy bank wykonując umowę działał uczciwie.

Powyższe rozważania prowadzą do wniosku, że postanowienia umowy, umożliwiały stronie pozwanej arbitralne ustalenie kursu wymiany waluty, a więc arbitralne ustalenie wysokości zobowiązania powodów. W związku z powyższym postanowienia umowy umożliwiające ustalenie kursu wymiany waluty w sposób arbitralny należy uznać za abuzywne jako rażąco naruszające interesy powodów i sprzeczne z dobrymi obyczajami.

b. Klauzula ryzyka walutowego (indeksacyjna).

Wszystkie kwestionowane przez powodów postanowienia umowy składają się razem również na klauzulę ryzyka walutowego. Jako że jak ustalono już powyżej, postanowienia te określają główne świadczenia stron, konieczne jest ustalenie, czy ich treść jest jednoznaczna. W ocenie Sądu na gruncie niniejszej sprawy nie można uznać postanowień umowy określających klauzulę ryzyka walutowego za jednoznaczne. Decydujące znaczenie miały tu

uchybień Banku zaistniałe na etapie przed zawarciem umowy oraz w trakcie jej zawierania – Bank nie przekazał powodowi wystraszającej informacji dotyczących ryzyka walutowego, dzięki którym mogliby się oni orientować co do przewidywalnych poziomów wzrostu lub spadku kursów waluty (...) oraz przełożenia wzrostu lub spadku tych kursów na obciążenie ekonomiczne związane z umową.

Powodowie potrzebowali środków finansowych na inwestycję związaną z realizacją ich potrzeb mieszkaniowych. Inwestycja miała być finansowana ze środków pieniężnych w walucie złoty polski, w tej samej walucie powodowie osiągnęli dochód i chcieli spłacać raty kredytu. Powodowie byli więc zainteresowani uzyskaniem kredytu wypłacanego w walucie złoty polski i którego raty miały być również spłacane w walucie złoty polski. Zdecydowali się na kredyt indeksowany do waluty (...) ponieważ poinformowano ich, że kredyt indeksowany do waluty obcej jest dla nich korzystniejszy.

Nie sposób oczywiście zakładać, że powodowie nie byli w ogóle świadomi tego, że kursy waluty (...) mogą wzrosnąć. Jest to wiedza powszechna, którą posiada każda przeciętnie zorientowana dorosła osoba. Jednocześnie należy jednak zauważyć, że same postanowienia umowy tworzące mechanizmy przeliczania zobowiązania powodów według kursów waluty (...) były rozrzucone po całej umowie i sformułowane w sposób bardzo ogólny. Nie dawały więc jasnego obrazu powiązań pomiędzy wysokością kwoty kredytu wypłaconej powodowi w złotych polskich i wysokością rat kredytu spłacanych przez nich również w złotych polskich a kursami waluty (...) i ich wpływem na wysokość salda kredytu w (...) i w złotych polskich oraz rat kredytu spłacanych w walucie złoty polski. Mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty (...) powodował zaś, że wysokość obciążenia powodów związanego ze spłatą kredytu w całym okresie obowiązywania umowy podlegała mogła dużym wahaniom.

W ocenie Sądu należała informacja o obciążającym powodów ryzyku walutowym związanym z zawarciem umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej powinna polegać co najmniej na:

okazaniu kredytobiorcom wykresu obrazującego zmiany kursów waluty obcej w okresie adekwatnym do okresu, na który ma zostać zawarta umowa. W przypadku umowy kredytu zawartej przez powodów powinien być to wykres obrazujący zmiany kursów (...) w okresie od stycznia 1995 r. do kwietnia 2008r. (data zawarcia umowy). Sąd uważa wskazany wyżej okres za adekwatny, ponieważ obrazuje on wahania kursów waluty na przestrzeni wielu lat, przy zmiennej sytuacji gospodarczej w kraju i na świecie. Jednocześnie jest to okres już po rozpoczęciu reformy walutowej – denominacji złotego, kiedy w Polsce rozwijała się i stabilizowała gospodarka wolnorynkowa, będąca modelem gospodarczym obowiązującym do dnia zawarcia umowy kredytu (i do chwili obecnej);

wyjaśnieniu, że kwota kredytu w walucie złoty polski zostanie przeliczona na kwotę w walucie obcej po kursie waluty, jaki będzie obowiązywał zgodnie z umową w dniu wypłaty kwoty kredytu;

wyjaśnieniu, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu w walucie obcej – przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcom symulacji obejmującej co najmniej, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie obcej przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy kursem aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie;

wyjaśnieniu, że raty kapitałowe kredytu będą wyrażone w walucie obcej i zostaną wyliczone na podstawie salda kapitału kredytu wyrażonego w walucie obcej;

wyjaśnieniu, że kurs waluty, do której indeksowana jest kwota kredytu, przekłada się bezpośrednio na wysokość salda kredytu wyrażonego w złotych polskich oraz rat kredytu wyrażonych w złotych polskich - przy jednoczesnym pokazaniu kredytobiorcom symulacji tego, jakie będzie saldo kapitału kredytu w walucie złoty polski oraz rat kredytu w walucie złoty polski przy aktualnym kursie, przy najwyższym kursie odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie oraz przy kursie znajdującym się pośrodku pomiędzy aktualnym i najwyższym kursem odnotowanym na okazanym kredytobiorcom wykresie;

podkreśleniu, że kursy waluty (...) mogą wzrosnąć ponad poziom wskazany powodom na wykresie, ponieważ są one powiązane ze zmienną sytuacją gospodarczą w Polsce, w Szwajcarii oraz na świecie.

Tylko takie informacje pozwalają na uświadomienie kredytobiorcy, że kursy waluty obcej na przestrzeni kilkunastu – kilkudziesięciu lat mogą podlegać naprawdę dużym wahaniom i że wahania te wpływają bezpośrednio zarówno na wysokość wypłacanej im kwoty kredytu, jak i na rozmiar ich obciążeń wynikających z umowy. Pozwalają też na ocenienie przez kredytobiorcę, czy będzie w stanie spełniać świadczenia z tytułu umowy przy założeniu, że jego obciążenia wzrosną (choćby tylko chwilowo) do najwyższego zakresu przewidywalnego w momencie zawierania umowy i czy proporcja pomiędzy świadczeniem uzyskanym na mocy umowy od Banku a świadczeniem, jakie będzie musiał spełnić na rzecz Banku, jest dla niego do zaakceptowania.

Natomiast informacje przekazywane powodom przez Bank przed podpisaniem umowy kredytu były zbyt lakoniczne. Powodowie podpisali oświadczenia o świadomości istnienia ryzyka walutowego zawarte w umowie. Brak jest jednak sprecyzowania w jakim zakresie powodowie winni byli oczekiwać tej niekorzystnej zmiany i jak w rzeczywistości ta rata może się zmienić.

Z powyższej analizy wynika, że informacje, które Bank przekazał powodom na etapie przed zawarciem umowy kredytu, nie były wystarczające do tego, aby w pełni zdali sobie oni sprawę z ryzyka walutowego wiążącego się z umową oraz z jego potencjalnych skutków. Wynikało z nich co prawda, że wysokość raty kredytu jest uzależniona od wysokości kursu (...) i może ulec pewnym zmianom na niekorzyść kredytobiorców, twierdzenia te sprowadzały się jedynie do ogólnych twierdzeń, w żaden sposób tego ryzyka nie obrazując. Powodowie w ogóle nie zostali przy tym uświadomieni co do tego, w jaki sposób wahania kursu waluty (...) wpływają na wyliczenie salda kredytu w walucie (...), co przy zastosowaniu mechanizmu indeksacji może prowadzić do tego, że wypłacona im kwota kapitału kredytu w walucie złoty polski będzie niższa niż saldo kapitału w złotych polskich, które będą musieli spłacić. Z informacji, które powodom mógł przekazać Bank, wynikał przede wszystkim jeden wniosek, oczywisty dla każdego, kto mógłby się z tymi informacjami zapoznać: że kredyt indeksowany do waluty (...) ze względu na niższą ratę jest znacznie korzystniejszy od kredytu nieindeksowanego w walucie złoty polski, a waluta (...) jest stabilna. Informacje te w istocie zacierają więc obraz ryzyka walutowego, skupiając się na uwypukleniu zalet umowy kredytu indeksowanego do waluty (...) przy jednoczesnym zbagatelizowaniu jej wad, w tym w szczególności zagrożeń związanych z ryzykiem walutowym. Ze względu na niedoinformowanie powodów o ryzyku walutowym nie mogli oni prawidłowo ocenić wpływu wahań kursów waluty (...) na ich sytuację ekonomiczną – czyli tego, do jakiej rozsądnie przewidywalnej na moment zawarcia umowy wysokości może wzrosnąć saldo kredytu wyrażone w walucie złoty polski oraz rata kredytu spłacana w walucie złoty polski i czy będą oni w stanie udźwignąć obciążenie finansowe związane z takim wzrostem. Brak należytej informacji o ryzyku walutowym i jego skutkach przesądza, że kwestionowane postanowienia umowy nie mogą zostać uznane za sformułowane w sposób jednoznaczny.

Następnie należy zauważyć, że mechanizm indeksacji kwoty kredytu do waluty obcej minimalizował zagrożenie związane z ryzykiem walutowym po stronie Banku. Kredyty indeksowane do walut obcych były ujmowane w wewnętrznej dokumentacji księgowej Banku jako kredyty walutowe, a Bank uzyskiwał środki na pokrycie tych kredytów nie w walucie złoty polski, lecz w walucie indeksacji. Mechanizm indeksacji w umowach kredytu był skonstruowany w taki sposób, że niezależnie od wysokości kursów waluty (...) do waluty złoty polski Bank otrzymywał od kredytobiorców kwoty rat w walucie złoty polski odpowiadające wartością kwocie raty wyrażonej w walucie (...) czyli że w każdym wypadku kwoty otrzymane od powodów tytułem spłaty rat kredytu pokryją zobowiązania Banku zaciągnięte celem sfinansowania kredytu. Z kolei zagrożenie związane z ryzykiem walutowym po stronie powodów nie było w żaden sposób ograniczone. Powodowie pobrali kwotę kredytu w walucie złoty polski i spłacali ją również z wykorzystaniem środków pieniężnych w walucie złoty polski. W umowie kredytu nie było żadnego mechanizmu, który gwarantowałby, że przy zmianach kursów waluty (...) obciążenie powodów z tytułu spłaty kapitałowej części rat kredytu nie będzie wzrastało i że ostatecznie kwota spłaconych przez powodów rat kapitałowych kredytu w walucie złoty polski nie przekroczy wypłaconego im kapitału kredytu. Ryzyko walutowe zostało więc rozłożone pomiędzy

stronami w nierównomierny sposób. Należy przy tym podkreślić, że ten brak równomierności w ponoszeniu ryzyka walutowego nie był powodom wiadomy, ponieważ nie uzyskali na ten temat żadnych informacji od Banku.

Jednocześnie trudno jest przyjąć, że Bank nie zdawał sobie sprawy z ryzyka walutowego obciążającego powodów. Umowa kredytu została zawarta z wykorzystaniem opracowanego przez Bank wzoru, z pewnością znał on więc zasady działania mechanizmu indeksacji kredytu do waluty (...) i jego przełożenie na wysokość salda kredytu i rat kredytu spłacanych przez powodów w walucie złoty polski. Było więc dla Banku jasne, że wszelkie wahania kursów waluty (...) będą miały przełożenie na rzeczywiste obciążanie powodów z tytułu umowy kredytu.

W ocenie Sądu brak należytego poinformowania powodów przez Bank o ciężącym na nich ryzyku walutowym przy jednoczesnym przeliczeniu potencjalnych niekorzystnych skutków związanych z istnieniem tego ryzyka z Banku na powodów świadczy o tym, że postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji uznać należy za rażąco naruszające interesy powodów jako konsumentów. Każdy racjonalny konsument podejmuje decyzje o zaciągnięciu długoterminowego zobowiązania na podstawie oceny, jaka będzie proporcja pomiędzy korzyściami uzyskanymi w wyniku zaciągnięcia tego zobowiązania a obciążeniami z nim związanymi, jaki będzie przewidywalny rozmiar obciążeń związanych z tym zobowiązaniem i czy będą to obciążenia, które jest gotów ponieść. W interesie konsumenta leży bowiem zaciąganie zobowiązań, które – według dostępnych mu informacji – będą dla niego korzystne i nie będą dla niego nadmiernym obciążeniem. Tymczasem w przedmiotowej sprawie zaniedbania Banku w zakresie przedstawienia powodom odpowiedniej informacji o ryzyku walutowym związanym z umową kredytu indeksowanego do waluty (...) i jego potencjalnych skutkach doprowadziły do tego, że powodowie zdecydowali się zaciągnąć taki kredyt, nie zdając sobie w pełni sprawy z zakresu ryzyka walutowego, związku pomiędzy ryzykiem walutowym i rozmiarem obciążeń powodów związanych z umową oraz tego, jak może się kształtować proporcja pomiędzy świadczeniem uzyskanym przez powodów od Banku a świadczeniami, jakie oni będą spełniali na rzecz Banku. Powodom została więc odebrana możliwość podjęcia rozsądnej i przemyślanej decyzji, opartej na pełnym rozważeniu wad i zalet zaproponowanej im umowy kredytu, co rażąco naruszyło ich interesy. Również ukształtowanie mechanizmu indeksacji w taki sposób, że ryzyko walutowe z nim związane tworzyło zagrożenia wyłącznie po stronie kredytobiorców przy jednoczesnym zabezpieczeniu interesów Banku nie może zostać ocenione pozytywnie pod kątem ochrony interesów konsumentów. Takie ukształtowanie mechanizmu indeksacji w sposób ewidentny godzi w te interesy.

Jednocześnie postanowienia umowy kształtujące mechanizm indeksacji są sprzeczne z dobrymi obyczajami. W stosunkach pomiędzy przedsiębiorcami a konsumentami dobre obyczaje wymagają, aby w sytuacji, gdy przewidywany rozmiar obciążeń związanych z długoterminowym zobowiązaniem nie jest możliwy do oceny na podstawie informacji, które powinien posiadać każdy rozsądny konsument, przedsiębiorca dostarczył konsumentowi informacji pozwalających na taką ocenę. Jak wielokrotnie wskazano już wyżej, przed zawarciem umowy Bank nie dostarczył takich informacji powodom. Jako naruszenie dobrych obyczajów należy również postrzegać takie ukształtowanie postanowień tworzących mechanizm indeksacji, że gwarantują one minimalizację zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie Banku przy jednoczesnym braku ograniczenia w jakikolwiek sposób zagrożeń związanych z ryzykiem kursowym po stronie konsumentów. Dobre obyczaje wymagają, aby pozycja kontraktowa konsumenta i przedsiębiorcy była równoważna, a jeżeli równoważna nie jest – żeby uprzywilejowanie którejkolwiek ze stron miało racjonalne i sprawiedliwe uzasadnienie. Tymczasem przeliczenie ryzyka kursowego z Banku na konsumenta zaburza równowagę kontraktową stron i prowadzi do niczym nieuzasadnionego uprzywilejowania interesów przedsiębiorcy kosztem interesów konsumentów.

Podobnie jak w przypadku oceny pod kątem abuzywności postanowień umowy tworzących klauzulę kursową, dla oceny kwestionowanych przez powodów postanowień umowy tworzących klauzulę ryzyka walutowego pod kątem ich abuzywności nie ma znaczenia fakt, że przewidziano możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji. W tym względzie Sąd odwołuje się do rozważań poczynionych już wyżej. Należy tylko zaznaczyć, że fakt, iż powodowie będą mogli spłacać kredyt w walucie indeksacji nie wpływa na ocenę postanowień umowy pod kątem ich abuzywności w rozumieniu art. 385¹ k.c. – a to dlatego, że ocena zapisów umowy przez pryzmat art. 385¹ k.c. powinna następować z uwzględnieniem okoliczności, które miały miejsce przed zawarciem umowy i w momencie jej zawarcia, a nie zdarzeń,

które miały miejsce później. Nadto możliwość spłaty kredytu w walucie indeksacji nie eliminowała istniejącego po stronie powodów ryzyka walutowego, ponieważ w dalszym ciągu musieli oni spłacać raty kredytu w walucie (...) przy wykorzystaniu środków w walucie złoty polski, z czym wiąże się konieczność wymiany środków w walucie złoty polski na środki w walucie (...) po kursach rynkowych.

c. **Skutki usunięcia z umowy niedozwolonych klauzul: kursowej i ryzyka walutowego.**

Skoro postanowienia ww. postanowienia umowy i Regulaminu są niedozwolonymi postanowieniami umownymi w rozumieniu art. 385¹ k.c. to należy uznać, że nie wiążą one powodów z mocy samego prawa od dnia zawarcia spornej umowy. Jednocześnie jednak z art. 385¹ § 2 k.c. wynika, że eliminacja niedozwolonych postanowień umowy co do zasady nie powinna prowadzić do jej nieważności, lecz do związania stron umową w pozostałym zakresie, z pominięciem niedozwolonych postanowień.

Po usunięciu kwestionowanych postanowień umowa kredytu przybiera kształt umowy kredytu w walucie złoty polski, bez indeksacji do waluty (...), z oprocentowaniem określonym według stawki referencyjnej LIBOR 3M. Postanowienia dotyczące mechanizmu indeksacji do waluty (...) dotyczą głównych świadczeń stron i ich wprowadzenie pozwoliło na zastosowanie w umowie oprocentowania według stawki referencyjnej odpowiedniej dla waluty (...), a tym samym obniżenie w początkowym okresie obowiązywania umowy wysokości rat kredytu w stosunku do rat kredytu nieindeksowanego do waluty (...). Na gruncie niniejszej sprawy jest bezspornym, że Bank nigdy nie zaoferowałby powodom umowy kredytu w złotych polskich nieindeksowanego do waluty (...) z oprocentowaniem opartym o stawkę referencyjną LIBOR 3M. Skoro bez postanowień umowy kredytu, które zostały uznane za abuzywne, brak byłoby zgodnego zamiaru stron w rozumieniu art. 65 § 2 k.c. co do zawarcia umowy kredytu, umowę tą należy uznać za nieważną w całości.

Podkreślenia wymaga przy tym, że powodowie wprost oświadczyli, że godzą się na ewentualne stwierdzenie, że umowa jest nieważna, mając na uwadze wszelkie konsekwencje z tym związane. Nie ma więc podstaw do uznania, że upadek umowy niósłby za sobą negatywne skutki, z których powodowie nie zdają sobie sprawy i których nie akceptują, co w świetle orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej wykluczałoby możliwość stwierdzenia nieważności umowy (por. cytowany już poprzednio wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, K. D. i J. D. przeciwko Raiffeisen Bank (...), LEX nr 2723333).

2. **Roszczenie o zwrot świadczenia nienależnego.**

Skoro umowa kredytu jest nieważna, to wszelkie świadczenia spełnione przez powodów na mocy tej umowy uznać należy za świadczenia nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c., podlegające zwrotowi na mocy art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c.

W tym miejscu należy zaznaczyć, że w orzecznictwie definitywnie przyjęto, że w przypadku wzajemnych rozliczeń banku i konsumentów dokonywanych na tle nieważnych umów kredytu waloryzowanych do waluty obcej zastosowanie ma teoria dwóch kondykcji. Jak bowiem stwierdził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 maja 2021r. (sygn. akt III CZP 6/21), której nadał moc zasady prawnej „Jeżeli bez bezskutecznego postanowienia umowa kredytu nie może wiązać, konsumentowi i kredytodawcy **przysługują odrębne roszczenia o zwrot świadczeń pieniężnych spełnionych w wykonaniu tej umowy** (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.). Podobne zapatrywanie wyraził Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 16 lutego 2021r. (sygn. akt III CZP 11/20), w której stwierdził, że stronie, która w wykonaniu umowy kredytu, dotkniętej nieważnością, spłacała kredyt, przysługuje roszczenie o zwrot spłaconych środków pieniężnych jako świadczenia nienależnego (art. 410 § 1 w związku z art. 405 k.c.) niezależnie od tego, czy i w jakim zakresie jest dłużnikiem banku z tytułu zwrotu nienależnie otrzymanej kwoty kredytu”. Mając na uwadze powyższe stanowisko należy wskazać, że fakt, iż bank posiada wierzytelność wobec powodów o zwrot świadczenia nienależnego z tytułu wypłaty kapitału kredytu nie wpływa na obowiązek banku zwrotu świadczenia nienależnego powodów uiszczonych przez nich tytułem spłaty rat, które jest niezależne od wierzytelności banku.

Z materiału dowodowego zgromadzonego w aktach niniejszej sprawy wynika, że powodowie w okresie od 4 czerwca 2008r. do 8 sierpnia 2022r. uiszcili stronie pozwanej kwotę 81.931,84 zł i kwotę 36.669,03 CHF tytułem zapłaty rat kredytu, ubezpieczeń i prowizji. W związku z tym Sąd zasądził od pozwanej na rzecz powodów ww. kwotę.

Pochylając się natomiast nad sposobem spełnienia przez pozwaną świadczenia pieniężnego zasądzonego na rzecz powodów, należy wskazać, że powodowie jako małżonkowie objęci wspólnością ustawową są uprawnieni do domagania się wierzytelności łącznie od dłużnika, przez co w taki sposób powinno być spełnione roszczenie przez pozwaną na rzecz powodów. Jak bowiem dostrzega się w orzecznictwie i doktrynie: „Nadto ze względu na występującą łączną wspólność majątku małżeńskiego nie można także, w razie zasądzenia należnego świadczenia, rozdzielać go na części przypadające każdemu z małżonków. Do istoty takiej wspólności, określanej mianem wspólności bezudziałowej”, należy bowiem zaniechanie określenia wielkości udziałów przypadających każdemu z małżonków (zob. E. Gniewek, "O wadliwościach stosowania zasad solidarności czynnej to postępowaniu sądowym - uwag kilka", Monitor Prawniczy, 2009 r., nr 3, zob. także wyroki: Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 maja 2017 r., 1 ACa 1394/16; Sądu Rejonowego dla Warszawy- Śródmieścia w Warszawie z dnia 7 stycznia 2019 r., VI C 1792/17).

Odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 81.931,84 zł i 26.135,88 CHF Sąd zasądził od dnia 11 stycznia 2022r., tj. od dnia złożenia przez powodów oświadczenia na rozprawie, że nie wyrażają zgody na związanie niedozwolonymi postanowieniami umownymi. Oświadczenie takie zostało złożone na rozprawie w dniu 11 stycznia 2022r. i od tego dnia ustala bezskuteczność zawieszona umowy łączącej strony. Natomiast co do kwoty 8.367,35 CHF Sąd zasądził odsetki za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanej odpisu pozwu z rozszerzeniem powództwa co do tej kwoty, tj. od dnia 9 marca 2022r. (k. 428), zaś co do kwoty 2.165,80 CHF Sąd zasądził odsetki za opóźnienie od dnia doręczenia pozwanej odpisu pisma z rozszerzeniem powództwa co do tej kwoty, tj. od dnia 15 lutego 2023r. (k. 469). Od tych dat można więc mówić o wymagalności roszczenia. Jak wskazał bowiem Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 7 maja 2021 r. sygn. III CZP 6/21 do chwili, w której należycie poinformowany konsument wyrazi zgodę na związanie niedozwolonym postanowieniem umownym albo zgody tej odmówi (ew. upływie rozsądny czas do jej wyrażenia), umowa kredytu, która bez tego postanowienia nie może wiązać, znajduje się w stanie bezskuteczności zawieszony, tj. nie wywołuje skutków prawnych, choć skutki te może nadal wywołać w razie wyrażenia zgody na postanowienie albo - jeżeli są spełnione stosowne przesłanki - w razie jego zastąpienia regulacją zastępczą. Jest jasne, że tak długo jak trwa stan zawieszenia, kredytodawca nie może domagać się spełnienia uzgodnionych w tej umowie świadczeń. Jednakże zgodnie z dotychczasowym orzecznictwem dotyczącym stanu bezskuteczności zawieszony (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2010 r., IV CSK 95/10 i z dnia 3 lutego 2017 r., II CSK 159/16, niepubl.; por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 kwietnia 1995 r., I CRN 48/95 i z dnia 7 listopada 1997 r., II CKN 431/97, OSNC 1998 Nr 6, poz. 94) nie może również żądać zwrotu spełnionego świadczenia nienależnego, ponieważ decyzja co do związania postanowieniem i umową leży co do zasady w rękach konsumenta. Skoro zaś kredytodawca nie może wystąpić z takim żądaniem i w ten sposób postawić swych roszczeń restytucyjnych w stan wymagalności zgodnie z art. 455 k.c. (co do zastosowania art. 455 k.c. do roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 17 grudnia 1976 r., III CRN 289/76, niepubl., z dnia 16 lipca 2003 r., V CK 24/02, OSNC 2004, Nr 10, poz. 157, z dnia 28 kwietnia 2004 r., V CK 461/03, IC 2004, nr 11, s. 43, z dnia 18 stycznia 2017 r., V CSK 198/16, niepubl. oraz uchwały Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1991 r., III CZP 2/91, OSNCP 1991, Nr 7, poz. 93, z dnia 26 listopada 2009 r., III CZP 102/09, OSNC 2010, Nr 5, poz. 75, z dnia 2 czerwca 2010 r., III CZP 37/10, OSNC 2011, Nr 1, poz. 2 i z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20), rozpoczęcie biegu ich przedawnienia nie wchodzi w rachubę. Sytuacja ulega zmianie dopiero w razie potwierdzenia klauzuli abuzywniej przez konsumenta, kiedy to klauzula oraz umowa stają się skuteczne z mocą wsteczną, albo odmowy jej potwierdzenia (upływu rozsądnego czasu do potwierdzenia), kiedy to dochodzi do utrzymania umowy z regulacją zastępczą (jeżeli są spełnione stosowne przesłanki) albo do całkowitej i trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy. Owa trwała bezskuteczność (nieważność) jest równoznaczna ze stanem, w którym "czynność prawna zobowiązująca do świadczenia była nieważna i nie stała się ważna po spełnieniu świadczenia" w rozumieniu art. 410 § 2 in fine k.c. (condictio sine causa) oraz "nieważnością czynności prawnej" w rozumieniu art. 411 pkt 1 k.c. W związku z tym w pozostałym zakresie roszczenie powodów w zakresie odsetek ulec musiało oddaleniu (pkt 4 wyroku).

Mając na uwadze powyższe Sąd zasądził od strony pozwanej łącznie na rzecz powodów:

- kwotę 81.931,84 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi od dnia 11 stycznia 2022r. do dnia zapłaty,
- kwotę 36.669,03 CHF wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi: od kwoty 26.135,88 CHF od dnia 11 stycznia 2022r. do dnia zapłaty, od kwoty 8.367,35 CHF od dnia 9 marca 2022r. do dnia zapłaty, od kwoty 2.165,80 CHF od dnia 15 lutego 2023r. do dnia zapłaty.

Pozwana zarzuciła także, że powodom w myśl art. 411 pkt 1 k.c. nie przysługuje zwrot świadczenia. Zgodnie z art. 411 pkt 1 k.c. nie można żądać zwrotu świadczenia jeżeli spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, chyba że spełnienie świadczenia nastąpiło z zastrzeżeniem zwrotu albo w celu uniknięcia przymusu lub w wykonaniu nieważnej czynności prawnej; Z art. 411 pkt 1 in fine wynika, że możliwość żądania zwrotu świadczenia spełnionego w wykonaniu nieważnej czynności prawnej istnieje – wbrew regule ogólnej – także wtedy, gdy świadczący wiedział o nieważności zobowiązania (A. Ohanowicz (w:) A. Ohanowicz, J. Górski, Zarys..., s. 117). Rozwiązanie takie jest wyrazem konsekwencji ustawodawcy i służy wyłączeniu uznawania „okrężną drogą” skutków nieważnych czynności prawnych (pod rządem kodeksu zobowiązań np. R. Longchamps de Berier, Zobowiązania, Lwów 1939, s. 227; pod rządem kodeksu cywilnego W. Serda, Nienależne..., s. 165; E. Łętowska, Bezpodstawne..., s. 87, 90; Z. Radwański, A. Olejniczak, Zobowiązania..., s. 292; P. Księżak, Świadczenie..., s. 123; P. Mostowik (w:) System..., t. 6, red. A. Olejniczak, 2014, s. 316; por. W. Dubis (w:) Kodeks..., red. E. Gniewek, P. Machnikowski, 2017, komentarz do art. 411, nb 1). Zatem skoro powodowie dochodzą zwrotu świadczenia, które spełnili w wyniku nieważnej umowy kredytu (nieważnej czynności prawnej) przysługuje im prawo do żądania zwrotu świadczenia bez względu na to, czy zastrzegli zwrot i niezależnie od tego czy działali w warunkach przymusu.

3. Zarzut przedawnienia.

Pozwana podniosła zarzut przedawnienia roszczenia co do świadczeń spełnianych przed dniem 10 kwietnia 2010r. ze względu na upływ 10 letniego terminu przedawnienia.

Odnosząc się do tego zarzutu należy zaznaczyć, że zgodnie z art. 118 k.c. roszczenie powodów o zwrot kwot wpłaconych stronie pozwanej podlega 6-letniemu terminowi przedawnienia ponieważ jest to świadczenie nienależne i jako takie nie ma charakteru świadczenia okresowego. Jako że zobowiązanie do zwrotu świadczenia nienależnego jest zobowiązaniem bezterminowym, którego wymagalność zależy od wezwania dłużnika do spełnienia świadczenia, bieg terminu przedawnienia roszczenia należy liczyć od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie. W ocenie Sądu najwcześniejszy możliwy termin, w którym powodowie mogli się domagać od strony pozwanej zwrotu świadczenia, nastąpił od dnia następnego po dniu poinformowania ich przez Sąd o skutkach nieważności umowy i złożeniu przez powodów oświadczenia, że nie wyrażają zgody na związanie niedozwolonymi postanowieniami umownymi, czyli w dniu 11 stycznia 2022r. Dopiero bowiem wtedy powodowie podjęli decyzję co do tego, czy akceptują niedozwolone klauzule w celu uniknięcia niekorzystnych dla nich skutków nieważności umowy czy też powołują się na całkowitą nieważność umowy w celu uniknięcia niekorzystnych dla nich skutków wykonywania umowy zawierającej klauzulę abuzywną (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40). W związku z tym zarzut przedawnienia nie zasługiwał na uwzględnienie.

4. Koszty postępowania.

O kosztach postępowania Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c., Sąd przyjął, że powodowie wygrali proces prawie w całości – wygrali co do zasady w całości (nieważność umowy) i w całości – co do wysokości roszczenia głównego, ulegli jedynie w nieznacznym zakresie w odniesieniu do zakresu żądanych odsetek za opóźnienie, należało zatem na ich rzecz zasądzić całość kosztów procesu.

Bank jako strona przegrywająca sprawę w całości zobowiązany jest do zwrotu powodom wszystkich niezbędnych kosztów celowej obrony. Na koszty te w kwocie 11.917 zł złożyły się: opłata od pozwu w kwocie 1.000 zł; opłata

od wniosku o zabezpieczenie-100 zł, wynagrodzenie dla profesjonalnego pełnomocnika powodów w osobie radcy prawnego w kwocie 10.800 zł (§ 2 pkt 7 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych); opłata skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.